

Wyrok z dnia 12 lipca 2000 r.

III RN 2/00

Pięcioletni termin, o którym mowa w art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 38, poz. 230 ze zm.), nie ma zastosowania do nakazania właścicielowi przywrócenia gruntu do stanu poprzedniego lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom, a gdy to jest gospodarczo nieuzasadnione - do nałożenia obowiązku zapłaty odszkodowania (art. 50 ust. 2 Prawa wodnego).

Przewodniczący: SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2000 r. sprawy ze skargi Jerzego Jana L. na decyzję Wojewody L. z dnia 27 kwietnia 1998 r. [...] w przedmiocie stosunków wodnych na gruncie, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Lublinie z dnia 22 kwietnia 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Nacelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Kierownik Urzędu Rejonowego w L. decyzją z dnia 30 stycznia 1998 r., wydaną na podstawie art. 50 ustawy z dnia 24 października 1974 r. – Prawo wodne (Dz.U. Nr 38, poz. 230 ze zm.) oraz art. 104 KPA, orzekł, iż brak jest możliwości przywrócenia do stanu poprzedniego stosunków wodnych na terenie, stanowiących własność Jerzego L. działek [...], które położone są przy rowie melioracyjnym w miejscowości M. W wyniku odwołania Jerzego L., Wojewoda L. decyzją z dnia 27 kwietnia 1998 r. uchylił zaskarżoną decyzję organu pierwszej instancji i zobowiązał Wiesława W. - użytkownika działki [...] do usunięcia przegrody w postaci podkładu kolejowego, który ułożony został w poprzek rowu melioracyjnego „S-K”, powyżej

sadzawki usytuowanej na tej działce. Jednocześnie Wojewoda L. stwierdził, że nie jest możliwe nałożenie na Wiesława W. obowiązku likwidacji sadzawki na działce [...] i na Wiesława K. obowiązku likwidacji istniejącego przepustu na rowie w obrębie działki [...], a na właścicieli pozostałych działek przyległych do rowu „S-K” obowiązku przywrócenia jego parametrów do stanu poprzedniego. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Wojewoda L. stwierdził, że podniesienie poziomu wody, w wyniku ułożenia przez W.W. podkładu kolejowego, wydłuża okres występowania podwyższonego stanu wody w rowie melioracyjnym oraz w obszarze jego oddziaływania i dlatego konieczne było zobowiązanie W.W., jako użytkownika działki [...], do usunięcia istniejącej przegrody na trasie spływu wód rowem melioracyjnym. Natomiast fakt istnienia sadzawki w obrębie działki W.W. oraz przepustów w obrębie działki W.K. nie może być przedmiotem ingerencji organu, ponieważ stan ten trwa od ponad pięciu lat i korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w art. 50 Prawa wodnego. Ponadto, zły stan rowu melioracyjnego „S-K” jest następstwem zaniechania jego konserwacji w 1991 r.

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Lublinie wyrokiem z dnia 22 kwietnia 1999 r. [...] oddalił skargę Jerzego L. na powyższą decyzję Wojewody L. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd stwierdził, że wprawdzie z ustaleń organu administracji w niniejszej sprawie wynika, że W.W. przez wybudowanie sadzawki zmienił stan wody na gruncie, co spowodowało podniesienie poziomu wody w rowie melioracyjnym, a w konsekwencji także szkodliwie oddziałuje między innymi na przyległe nieruchomości, co zobowiązuje organ administracyjny do nakazania właścicielowi gruntu przywrócenie do stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom lub do zapłaty odszkodowania (art. 50 Prawa wodnego), ale: „powyższa regulacja ma jednak zastosowanie, gdy od zmiany dotychczasowego stanu wody na gruncie upłynęło nie więcej niż 5 lat. Z upływem tego okresu dokonana zmiana stanu wody na gruncie utrwaliła się i korzysta z ustawowej ochrony (...)”, a sytuacja taka ma miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego pismem z dnia 7 stycznia 2000 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od powyższego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Lublinie, zarzucając temu wyrokowi rażące naruszenie: po pierwsze - art. 2, art. 64 ust. 2, art. 74 ust. 2 i ust. 4 Konstytucji RP w związku z art. 41 ust. 2 i art. 50 ust. 1 i ust. 2 Prawa wodnego oraz w związku z art. 13 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu śródo-

wiska (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196 ze zm. – powoływanej nadal jako: ustawa o ochronie środowiska) i z art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. Nr 16, poz. 78), a to wobec przyjęcia, że upływ pięciu lat od wprowadzenia zmiany stanu wody na gruncie, także w wypadku, gdy zmiana taka powoduje szkody na gruntach sąsiednich, w każdym wypadku wyklucza dopuszczalność zastosowania środków przewidzianych w art. 50 ust. 2 Prawa wodnego: po drugie – art. 7, art. 10, art. 11, art. 61 § 4, art. 77 § 1 KPA, wobec braku dostatecznego zbadania wszystkich istotnych okoliczności sprawy oraz wobec braku ustalenia wszystkich podmiotów zobowiązanych do zapewnienia drożności rowu melioracyjnego, mającego chronić przed degradacją grunty rolne, co dotyczy w szczególności braku udziału w postępowaniu Spółki Wodnej w M., na której ciążył i nadal ciąży obowiązek prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej na terenach, na których położona jest także nieruchomość skarżącego; oraz po trzecie – art. 27 ust. 1 w związku z art. 22 ustawy o NSA, wobec braku wskazania na okoliczności, które mogły uzasadniać oddalenie skargi. W konsekwencji, w rewizji nadzwyczajnej wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że z art. 50 ust. 1 w związku z art. 41 ust. 2 Prawa wodnego wynika, iż każda zmiana stosunków wodnych na gruncie, która okaże się szkodliwa dla gruntów sąsiednich, powinna być uznana za bezprawną, co powinno spowodować zastosowanie środków prawnych określonych w art. 50 ust. 2 Prawa wodnego. Równocześnie w rewizji nadzwyczajnej wyrażony został pogląd prawny, wedle którego: „Norma ta nie przewiduje żadnego ograniczenia w czasie stosowania przewidzianych w niej środków kompensacyjnych i prewencyjnych. W szczególności nie wynika z niej, by uprawnienie do zastosowania tych środków wygasło po upływie 5 lat od wprowadzenia zmian stanu wody na gruncie, które w sposób szkodliwy oddziałują na nieruchomości sąsiednie”. Natomiast ograniczenie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych, w związku ze szkodą będącą następstwem bezprawnej zmiany stanu wody na gruncie, wynika z art. 40 Prawa wodnego. Ponadto, w uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej zarzucono, że w rozpoznawanej sprawie organy administracyjne naruszyły swe obowiązki wynikające z art. 66 pkt 6 ustawy o ochronie środowiska, ponieważ nie zbadały, czy w danym wypadku zapewniono sprawne funkcjonowanie urządzeń melioracyjnych

mających służyć ochronie środowiska, co powinny zapewnić spółki wodne (art. 108 w związku z art. 111 § 2 Prawa wodnego).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna.

W art. 50 ust. 1 Prawa wodnego sformułowana została norma prawna, która skierowana jest do właściciela gruntu i zakazuje mu wprowadzania zmiany stanu wody, jaki na tym gruncie istnieje już co najmniej od pięciu lat, w sytuacji, gdy: „taka zmiana mogłaby szkodliwie oddziaływać na nieruchomości sąsiednie”. Równocześnie jednak, w art. 50 ust. 2 Prawa wodnego sformułowana została norma kompetencyjna, w myśl której, jeżeli zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na nieruchomości sąsiednie albo na gospodarkę wodną, to wówczas na właściwym organie administracji publicznej – wójcie lub burmistrzu (prezydencie miasta) ciąży – nie ograniczony w czasie – obowiązek nakazania właścicielowi gruntu przywrócenia do stanu poprzedniego lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom, a w sytuacji, gdy okaże się to gospodarczo nieuzasadnione, nałożenia na właściciela gruntu obowiązku zapłaty odszkodowania. Dlatego słuszny okazał się podniesiony w rewizji nadzwyczajnej zarzut, że w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego błędnie wywiedziono, jakoby właściwy organ administracji publicznej mógł korzystać z kompetencji określonej w art. 50 ust. 2 Prawa wodnego tylko wtedy: „gdy od zmiany dotychczasowego stanu wody na gruncie upłynęło nie więcej niż 5 lat. Z upływem tego okresu dokonana zmiana stanu wody na gruncie utrwaliła się i korzysta z ustawowej ochrony”. Trafny jest również podniesiony w rewizji nadzwyczajnej zarzut, że w toku postępowania w rozpoznawanej sprawie nie wyjaśniono, dlaczego w postępowaniu tym nie uczestniczyła również w charakterze strony Spółka Wodna w M., na której ciążył obowiązek właściwego utrzymania i eksploatacji urządzeń wodnych na tym terenie (art. 108 oraz art. 110 – art. 111 Prawa wodnego oraz art. 7, art. 10, art. 61 § 4 i art. 77 § 1 KPA w związku z art. 59 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym – Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 236 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 393¹³ § 1 KPC w związku art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o

zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

=====